

POLITIET

Det Kongelige Justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
30 MAI 2008	
SAKSNR.:	200801226
AVD/KONT/BEN:	PIA / PIA / LBF
DOK.NR.	17
BEF/AGDE:	431.0

Deres referanse
200801226- / IBF

Vår referanse
2008/00345-3 008

Dato
30 05 2008

NOU 208:4 - Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling Høringsuttalelse fra Salten politidistrikt

Det vises til høringsbrev fra Justisdepartementet av 14. mars 2008 samt Voldtektsutvalgets utredning NOU 2008:4 "Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling."

Nedenfor følger noen synspunkter fra Salten politidistrikt på enkelte av de foreslåtte tiltak, samt noen merknader til rapportens innhold.

2. Rettsapparatets behandling

I tiden 1993 til 2005 har antallet anmeldte voldtekter økt betydelig. En er enig i at foreligger store mørketall, men samtidig må en kunne oppfatte økningen i antallet anmeldelser som en økende tillit til rettsapparatets behandling.

En oppfatter det slik at det etter Riksadvokatens arbeidsutvalg og Fornærmedeutvalgets arbeid er innført mange gode tiltak som vil styrke kvaliteten på etterforskning og oppfølging av anmeldelser.

Generelt vil en bemerke at juryordningen – der frifinnelsene kommer uten begrunnelse – er et betydelig problem i voldtektssaker. En lang prosess som ender med et slikt resultat, uten at man kan forstå hvorfor, heller ikke fra politiets side, er en enorm belastning for fornærmede. Dette lå antagelig utenfor utvalgets mandat å berøre.

Når det gjelder opprettelse av en landsdekkende spesialenhet i politiet med ansvar for seksualisert vold (SEPOL) vil en generelt bemerke at en anser det som en styrke at norsk politi i ganske liten grad er delt opp i ulike spesialpoliti. Fra vårt ståsted er det ønskelig at politidistriktene i størst mulig grad er i stand til å behandle egne saker.

Vi ser at det finnes argumenter for at et SEPOL kan være et kvalitetstiltak.

Salten politidistrikt

Salten politidistrikt

SEPOL kan antagelig bidra med nyttig informasjonsutveksling mellom politidistriktene, både i enkeltsaker og generelt. I dag er det svært liten kontakt mellom politidistriktene i overgrepssaker, og det brukes liten tid internt på informasjonsutveksling, bearbeiding og analyse. Her har vi åpenbart et forbedringspotensiale. SEPOL vil også kunne legge press på politidistriktene slik at de nødvendige ressursene settes på saken. Det er i alle fall vår erfaring med KRIPOS og andre spesialenheter.

SEPOL ville bli en sikker kilde til god informasjon hele døgnet. I dag er det slik at operasjonsleder utenom ordinær arbeidstid ringer SO-etterforsker for å få svar på spørsmål knyttet til slike saker. I mange tilfeller oppnås det ikke kontakt med etterforsker, noe som igjen øker faren for at det gjøres feil i initialfasen. SEPOL som foreslås operativt 24 timer i døgnet vil raskt kunne bidra til profesjonell behandling av enkeltsaker.

En er likevel bekymret for at en slik spesialenhet kan fungere som en "sovepute" for politidistriktene mht å bygge opp og videreutvikle egen kompetanse. En er også bekymret for at man taper ressurser fra politidistriktene for å opprette dette organet, eller at man unnlater å videreutvikle kompetansen i politiet med henvisning til at SEPOL besitter kompetanse. En obligatorisk og umiddelbar innrapportering til spesialenheten ved enhver anmeldelse kan virke sløvende på den enkelte tjenestemann mht å holde seg løpende oppdatert på saksfeltet, samtidig som ansvaret for den enkelte sak pulveriseres. Det er uansett viktig at de som håndterer de involverte menneskene har den riktige kompetansen. Dette kan ikke erstattes med en spesialenhet!

Vår erfaring er at seksualisert vold ofte begås sammen med andre straffbare forhold, for eksempel familievold, trusler og andre integritetskrenkelser. Dette er oppgaver som vi håndterer lokalt i dag og som også i tiden fremover skal etterforskes i eget politidistrikt. Her er det viktig at en ser sammenhengen mellom den seksualiserte volden og de andre straffbare forholdene allerede under etterforskningen. Det er viktig at en ser på den totale krenkelsen, og at forholdene etterforskes og vurderes samlet av de samme etterforskerne. I forslaget om opprettelse av SEPOL er denne problemstillingen dessverre ikke berørt.

Voldtekt og andre seksuelle overgrep er et omfattende og komplisert saksfelt å jobbe med. Samtidig er det et område hvor de fleste politidistrikt har størst sakstilfang av alvorlige straffesaker. På denne bakgrunn ser en det som viktig at det etableres lokale SO team innenfor politidistriktet, og de minste politidistriktene bør vurdere å gå sammen om felles SO-team. Ved å opprette særskilte SO-team vil en lettere kunne bygge opp spisskompetanse i eget politidistrikt, samtidig som kvaliteten i den enkelte straffesak i større grad sikres. Teamarbeid gjør dessuten arbeidet med SO-saker mer attraktivt og fagfeltet gis større anerkjennelse. Det finnes kompetanse til å opprette slike team, men ressursituasjonen innenfor politiet gjør det meget krevende å øremerke personell til de ulike spesialoppgaver man ser behov for.

3. Forebyggende tiltak

Politiet i Salten er enig i at det bør etableres et tettere samarbeid mellom politi og kommune når det gjelder forebyggende tiltak mot voldtekt. Det er fra sentralt hold gitt pålegg om politiråd i samtlige kommuner, og dette rådet bør fungere som et koordinerende ledd mellom politi og kommune i det forebyggende arbeidet. Dersom

temaet seksuelle overgrep skal tas inn i undervisningen i grunn- og videregående skole må det nedfelles som et systematisk tiltak i læreplanene. Helsesøster må dessuten være en nøkkelperson i det praktiske forebyggende arbeidet.

Utvalgets forslag om holdningsskapende arbeid i skolen støttes, og temaet bør vies oppmerksomhet allerede på ungdomsskoletrinnet. Dette er for mange unge perioden for debut, både når det gjelder alkohol og seksuell omgang med andre. Et generelt rusforebyggende arbeid vil også ha stor innvirkning i forhold til aktuell problemstilling i og med at mange saker er knyttet til overstadig beruselse.

Utvalget kommer i punkt 7.6 med mange forslag til tiltak som det er lett å være enig i, men som samtidig byr på store praktiske utfordringer. For eksempel vil problemstillinger knyttet til ungdoms bruk av mobiltelefon og internett være sentrale områder for tiltak. Politiet i Salten mener dessuten at alle kommuner som har SLT-koordinator (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) må bruke koordinatoren aktivt for å påse at det gjennomføres en tverrfaglig innsats for å nå de forebyggende målene. Tjenestemenn med mange års erfaring innenfor forebyggende arbeid har gitt tilbakemelding om at mangel på koordinerende innsats ofte fører til at interessen for tverrfaglig arbeid forsvinner.

Tiltaket om undervisningsmaterieell mv som synliggjør den sterke sammenhengen mellom rus og ufrivillig sex og vektlegging på de utfordringer som ligger ifbm mobil og internettbruk vil en fremheve som viktige.

Forebyggende arbeid i innvandremiljøene anses svært viktig og samtidig utfordrende. Også her vil politirådene kunne spille en viktig rolle både i forhold til situasjonell forebygging (infrastruktur, reguleringsplaner, utbyggingsplaner mv) og personrettede tiltak (opplæring, holdningsskapende arbeid mv).

4. Hjelpetiltak

Vi er enig i at et velfungerende overgrepsmottak kan være helt avgjørende for oppklaringen av en voldtektssak og er således ikke kun et hjelpetiltak, men også en del av rettsapparatets behandling av saken. Vi støtter derfor de forslag til tiltak for å styrke denne tjenesten.

Det er ønskelig at kun leger som oppfyller klare kvalifikasjonskrav utfører rettsmedisinske undersøkelser av fornærmede og mistenkte. Vår erfaring er at mange leger er usikre på hvordan de skal sikre spor og hvordan de evt. skal tolke funn som gjøres. Dette gjelder først og fremst på mindre steder der det ikke er opprettet overgrepsmottak.

Salten politidistrikt støtter utvalgets forslag om at hjelp knyttet til mottak og oppfølging av voldtekt skal være kostnadsfritt for offeret og en ser at rådgivningskontorene kan utvikles.

5. Tilrettelagt samtale

Utvalget foreslår en tilrettelagt dialog mellom offer og gjerningsperson i voldtektssaker. En kan ikke se at det foreligger noen tungtveiende grunner mot å etablere en slik ordning der begge parter ønsker det. En frivillig dialog i trygge rammer kan både virke reparerende og gjenopprettende for offeret (Restorative Justice), samtidig som gjerningspersonen får større innblikk i de lidelser han har påført fornærmede. En større forståelse for hvilke lidelser som påføres offeret kan i neste omgang virke individualpreventivt.

Når det er sagt, mener politiet i Salten at en dialog aldri kan erstatte den rettslige behandlingen av saken, og dialogen må heller ikke fremstå som et vilkår for eller en forutsetning for straffesakens fremdrift. Selv om dialogen, etter utvalgets forslag, skal foregå uavhengig av straffesaken er det likevel svært viktig at dialogen gjennomføres i samarbeid og overensstemmelse med politiet.

Overgrepssaker mangler ofte avgjørende bevis utover tiltalte og fornærmedes forklaring, og samtaler mellom tiltalte og fornærmede før hovedforhandling kan være direkte ødeleggende for straffesaken. Det er ofte store maktforskjeller mellom partene, og det sosiale presset under samtalen kan påvirke partenes forklaring i retten.

Tilrettelagte samtaler kan også virke ødeleggende for etterforskningen dersom samtalen gjennomføres på et for tidlig tidspunkt. I verste fall kan det tenkes situasjoner der vi varetektsfengsler siktede slik at han ikke skal få mulighet til å påvirke fornærmedes forklaring, samtidig som andre instanser legger opp til en dialog mellom partene. Uansett fengsling eller ikke, vil det være av stor betydning for aktor forut for hovedforhandlingen å ha kunnskap om hvorvidt en slik dialog har funnet sted.

På denne bakgrunn foreslår Salten politidistrikt at tilrettelagt samtale mellom offer og gjerningsperson som hovedregel gis som et tilbud til partene etter at hovedforhandling har funnet sted.

I motsetning til utvalget mener en at tilbudet om tilrettelagte samtaler kan forankres i justisvesenet (slik konfliktrådsloven legger til rette for) og ikke nødvendigvis være et tilbud via helsevesenet. Konfliktrådet har stor erfaring med tilrettelagte samtaler (Restorative Justice) og vi anser det slik at konfliktrådet kan videreutvikle sin kompetanse.

6. Erstatning og bistandsadvokat

Utvalgets flertall foreslår at kravet til bevis for å få voldsoffererstatning endres til vanlig sannsynlighetsovervekt og at regress kun søkes i de tilfeller hvor skadevolder er dømt i en straffesak til å betale erstatning.

Når det gjelder det siste, er en enig i at regresskravene begrenses til saker med domfellelse. Det er fortsatt et viktig element at mistenkte ikke stemples som gjerningsmann i en erstatningssak når han er frifunnet i straffesaken.

Når det gjelder beviskravet mener politiet i Salten at det fortsatt bør kreves klar sannsynlighetsovervekt for å få voldsoffererstatning. Saker som behandles etter voldsoffererstatningsloven blir på ingen måte like godt opplyst som i retten, og dette taler for å opprettholde et strengt beviskrav. Det fremstår dernest som merkelig og meningsløst at tiltalte først blir frifunnet i straffesaken for både straffekrav og erstatningskrav, og at fornærmede likevel skal gis rett til voldsoffererstatning.

Med hilsen

Tone Vangen
politimester

Kopi til : Politidirektoratet og Statsadvokatene i Nordland